

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

LETO XVII.

LISTOPAD 1916.

ŠT. 11.

Vsebina:

1. Fran Žgur: Materina ljubezen. (Pesem)	241
2. Leon Poljak: Srce in solza. (Pesem)	242
3. Simon Palček: Misel želja. (Pesem)	242
4. Modest: Gora in morje. (Pesem)	242
5. Igor: Rosa in cvetka. (Pesem)	242
6. Zorka: Grobovi	243
7. Sežanski: Matko Kante. (Ob njegovi rojstveni šestdesetletnici s sliko)	244
8. Josip Barbič: Grad in hiša. (Basen)	247
9. Janka Leban: Moj pokoj. (Pesem)	247
10. Peter Petrovič: Zakaj so rože rdeče. (Legenda)	248
11. Janko Leban: Nezvesti prijatelji (Pesem)	248
12. Dr. Ivo Šortl: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje)	249
13. Fran Žgur: Domovina. (Pesem)	255
14. Fran Vončina. (Slika)	255
15. Stric Pavel: Z delom se učimo. (Dalje)	256
16. Ferdo pl. Kleinmayr: Stipe Ferluga s sliko	258
17. E. Gangl: Tonček bi se rad naučil peti.	260
18. Pouk in zabava.	261—262
19. Kotiček gospoda Doropoljskega.	263
20. Kotičkove risbe.	264

Listnica upravnništva.

Vse p. n. naročnike, ki so na dolgu letošnjo naročnino, vljudo prosimo, da nam jo pošljejo čimprej. Takih naročnikov je še več kot dve tretjini.

Vsem onim naročnikom, ki so z naročnino na dolgu za dve leti ali poldrugo leto, bomo brezpogojno ustavili list s prihodnjo, 12. številko, ako do tedaj ne poravnajo svojega dolga.

Leto se bliža koncu. Prosimo, poravnajte takoj naročnino. Pridobi naj nam vsakdo za prihodnje leto vsaj enega novega naročnika! Čim več bo plačujočih naročnikov, tem lepši bo list!

Današnji številki smo priložili položnico. Kdor ima plačano naročnino, naj jo prihrani za prihodnje leto.

Upravištvo.

Našim naročnikom!

Velika vojna je hudo zadela naše liste: podražil se je papir, podražil se je stavek. Tudi Zvonček trpi zaradi velike draginje tiskarskih potrebščin. Vsaka številka je za 110 K dražja, kakor je bila pred vojno, kar znaša na leto 1320 K. Nasproti pa so odpadli skoraj vsi naročniki po goriškem, sežanskem in tolimskem okraju, mnogo tudi v Trstu, skupaj nad 200 naročnikov. Odpade nam na naročnini nad 1000 K. To je mnogo za majhen list Zvonček. Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva, ki je lastnica lista, je sprevidela, da s sedanjjo naročnino ne more več izhajati. Zato je po tehtnem premislu sklenilo vodstvo Zaveze na svoji seji dne 2. novembra t. l., da zviša naročnino z novim letom 1917 na 6 K, ker sicer ne more vzdržati lista, ki ga je z velikim trudom ustanovila pred 17 leti. Vodstvo Zaveze se nadeja, da ne odpade noben Zvončekov naročnik, in da mu ostanejo vsi zvesti tudi v letu 1917!

Vodstvo Zaveze

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta K 2 50 h, četrť leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Franciška ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl, učitelj v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 11.

V Ljubljani, 1. listopada 1916.

Leto XVII.

Materina ljubezen.

Gora h gori se zaganja,
hrepnje silno sanja.

V vzgonu silnem raste reka,
sama pot si v daljo seka.

Grom na grom podnebje stresa,
trže se neba zavesa:

Nista gori hrepeneči,
reka ne, ne grom bučeči:

Matere je bolečina,
ki v ljubezni išče sina.

Gre čez gore — pa jih zgane,
v tok bučeče reke plane;

zastore nebeške trže,
pred Boga se s prošnjo vrže:

Zase ne — za sina moli
ob nebeškem tam prestoli . . .

Fran Žgur.

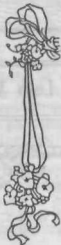
Srce in solza.

Vihar bolesti, sreče slaj
sree napaja in pretresa,
zataplja ga v obup sedaj
in nosi zopet ga v nebesa.

In kar na dnu srea besni,
in kar sree občuti sreče —
o vsem mi solza govori,
ki se v očesu ti leskeče . . .

Leon Poljak.

Misel in želja.

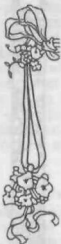
Mislím na pretekle čase,
mislím na sedanji čas . . .
Nisem mislil preveč nase,
malo drugim storil jaz?

In želim si vseh kreposti,
podvojenih sil nazaj,
da bi nezmagljiv v mladosti
dómu služil vekomaj!

Simon Palček.

Gora in morje.

Iz samih pečin in belih skal
pne gora se v visočine,
poganja se vanjo morski val
in zopet bobni v globine . . .

O, gora — kakor naroda čast,
ki neporazno kraljuje,
in morje — kot lirepenjenja oblast,
ki vekomaj ne miruje! . . .

Modest.

Rosa in cvetka.

Solnčni žarek k zemlji plava,
noč preplašena beži,
luč se z roso poigrava,
ki na cvetki tam drhti.

„Kar sem mogla, sem storila,“
rosa govori tožeč,
„cvetko sem lepo umila,
treba me sedaj ni več!“

Igor.

ZORKA:

Grobovi.

j, čitateljčki mladi, dragi, ljubljeni, ali hočete poslušati povest — o grobovih?

Tja dol vas povedem na cvetoči, solnčni jug, kjer je bila nekdanj samo lepota in radost in kjer je danes le smrt, zapuščenost in groza...

Vsa zelena se je razprostirala za vasjo Skominova ravan. Mlada, kodrolasa deklica je pasla vsako zlato jutro tam svojo čredico. In tam v senci kostanjev je žuborel potoček in ji delal kratek čas; in iz daljave je gledalo nanjo s svojimi lepimi očmi ponosno svetišče svetogorsko!

Oj, takrat je bil mir — mir!... In zvonovi so zvonili in pritrkavali, in na vasi pod ono široko lipo so prepevali ob tihih, sanjavih večerih vaški fantje sladke pesmi...

Ej, kolika izprememba, predragi!

In kar čez noč se je vse izpremenilo! Odhajali so fantje — poljubljali svojo deco očetje — poslavljali se bratje. In vsa vas je zajokala grenko in pretresujoče, in slehrna koča se je ovila v žalost.

»Vojna!« je zaječalo ljudstvo in nič ni vedelo od prevelike toge, kaj se godi okolo njega. —

Zvonovi v linah so utihnili. Kdo pomni, kdaj so zadnjič zvonili!

In nedaleč od vasi so zagrmeli in zabobneli topovi. Vsa zemlja se je stresala od mogočnih sunkov, in plašno so se spogledovali stari in mladi ljudje, ko je odmevalo po zraku njih strašno bučanje.

In za vasjo, na zeleni ravani za vasjo ni več paslo dekletce. Prišli so vojaki z lopatami in kopači in so kopali zadnji domek svojim bratom. Globoka in široka je bila jama, ki so vanjo polagali po osem do deset padlih tovarišev. Tam za grčem ob Sveti Gori so jih pobirali iz krvi, jih nalagali na nosilnice in jih prinašali ob prvi zori na novo pokopališče...

Oj, kako so se množile vrste grobov!

In nekega dne so se zablesteli na teh svežih gomilah križi. Mlade, bele brezice so vojaki posekali v gori in z njimi okrasili domovje pokojnikov. In okolo grobov so zasadili bujnega zelenja in na sredo so vsejali krasnih rož. Ah, kako so dehtele te gredice hiacint, tulipanov,

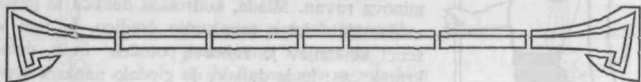
kako krasan je bil pogled na ta vrt miru, na te nizke grobove, zavite v zelenje in blesteče se v belih križih!

In prišel je umetnik. Postavil je na sredo veličasten spomenik, ograjen z železno ograjo. Na beli mramor pa je zapisal z lepimi, velikimi črkami besedi: »Čast junakom!«

In dekleta, ki so prihajala vsako nedeljo k maši v dolino, so prišla s seboj belih, dehtečih šmarnic in jih polagale na grobove junakov. In iz njih src je kipela molitev k prestolu božjemu za večni pokoj vseh tistih bitij, ki so sanjala pod rožami.

In majčice betežne, slabotne in osivele, ki so stopale mimo ob palici z rdečimi molki v roki, so se spominjale krepkih svojih sinov, ki tudi počivajo nekje tam daleč v tujini — med cvetjem. In v njih očeh so bile solze, in v njihovih dušah je bila bridkost!

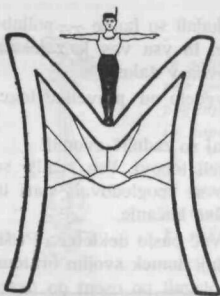
Oj, ali boste kdaj potolažena in pomirjena, vsa krvaveča, gorja polna srca?! ...

SEŽANSKI:

Matko Kante.

Ob njegovi rojstveni šestdesetletnici.

račni jezdec dirjajo čez zemljo.

Ni treba praviti o njih slovenski mladini. Vidi jih bliže kot mladi dediči marsikaterih srečnejših ljudstev, in globlje se vsakemu rišejo v srce in dušo: vihrajoča griva, leteč plamen, udarjajoča kopita, ruševine vasi in mest in deželá, razširjene nozdrve — dih smrti in uničenja... Velik in težak čas je to, ko pada, kar je do danes stalo, ko se dviga iz krvi, kar bo prihodnosti.

Mimo vsega dirjajo jezdecí, čez polje, čez goro in vodo, in vse je neznatno in brezpomembno pod njimi, hrast in grm, stolp in kočá. Doklej? Nihče ne ve, le eno vemo vsi: jezdecí se umiré in obstanejo, široka zemlja za njimi zopet ozeleni in oživi. Zopet se bo zganilo stotisoč niti življenja, in oko bo zasledilo vsako nit izmed njih.

To bo čas mladine, ki pride, in hiteče niti — to je delo, ki bo klicalo roke. Nikdar ne sme izgubiti mladost brzečih niti dela in življenja iz oči in posebno ne sedaj, ko se zde pretrgane in nevidne.

Zato tudi »Zvonček« ne sme mimo vzornika, čigar roke niso poznale pokoja, mimo imena, ki tudi v vihrí časa ne more utoniti. Mnogo let ne-

Malko Koutef

utrudnega dela pomenja to ime, zato naj ga vklešemo v skromen spomenik še na tem mestu.

Učitelj je bil Matko Kante. Učil in vzgajal je mladino, jo navajal k pridnosti in vztrajnosti, jo vodil v njenih prvih korakih v življenje in v svet. Učitelj in vzgojevalec ne le med štirimi hladnimi stenami, tudi na domu in v polju pod svetlim božjim solncem, v polju, kjer je mlada duša prisluškovala tajnostim stvarstva, večnega toka nastajanja in propadanja. Lepe zbirke metuljev, hroščev, plazilcev in drugih žuželk so bile viden plod zanimanja in marljivosti, tako da še sedaj — po dolgih letih — služijo ljudski šoli v Sežani. Zato pa je hotela mladina pokazati tudi široki javnosti, kar je dosegla doma s svojo pridnostjo: pisala je, risala in se zglasila v razstavah, kjer si je prislužila častnih pohval.

Leta so minila, odrasli so dečki in deklice. In glej jih, vrnilo se se zopet k svojemu vzgojevalcu. Širje obzorje jim je izkušal zdaj odgrniti, pokazati daljnih zemelj, davnih časov s predavanji, vnel jim za lepoto pesmi, knjige in igre, jim vodil društva, odpiral in širil knjižnice.

In ko je stopil višje, ko je postal šolski nadzornik, je zazrl še veliko več dela pred seboj. Ni se ga strašil. Sezidal je lepih stavb z belimi, svetlimi izbami, in v njih se je zbirala vesela, življenja in znanja željna mladost. Delovala je kot roj čebel, se trudila in radovala uspehov, ki so bili sladko plačilo naporom. Svojih čebeličnih rojev in svojih šolskih domov ni gospod nadzornik nikdar pozabil. Sredi dela je prišel, zdaj tu, zdaj tam in hotel videti življenje in gibanje, hotel vedeti, kakšne roke čuvajo mladino, kako bdijo oči nad njenimi potmi. Povsod je opazoval, v vasici, zaneseni v sredino skalnatih grebenov, v naselbini, ždeči ob morju, v beli zgradbi vrhu hribov. Ves Kras je obšel, potem pa zbral učiteljstvo ter mu povedal, kaj je videl. Pretehtal je uspehe, raziskal, kako je z umom in srcem mladine, nato pa z učiteljstvom poiskal pot novega dela, novega sejanja. Vseokrog je zelenelo mlado polje, povsod je ohetala in zorela žetev, ki jo je pripravljalo toliko rok in src. In kar so pričele in storile ljudske šole, to so hotele prevzeti obrtne in kmetijske, da bi bilo klasje težje in bogatejše...

Delo je ostalo nedovršeno: mračni jezdec so planili čez polje. Zapuščeni so domovi, skromni in vendar ljubljeni, zapuščene so vasi, in mladi roji so razgubljeni daleč, daleč, ne da bi vedeli, se li še kdaj vrnejo...

Delo je ostalo nedovršeno. Toda če se gospod nadzornik Kante v svojem šestdesetem letu ozre na pot za seboj, stori to lahko z zavestjo, da se ni trudil zaman. Imel je pač roko ustvarjajočega moža, in taka roka je časih trda, mora biti trda. Bistven pa je vedno nagib. Zase kdo lahko veliko stori, toda velik v tem ni. Samo to je trajno in ostane, kar stori za druge, za svoje ljudstvo, čigar zvesti sin je tudi sam.

Bodimo zvesti sinovi svojega ljudstva vsi, ne da bi nam mogel tudi najsilnejši vihar kdaj nagniti tega svetlega, žarkega plamena v srcu!

JOSIP BARBIČ:

Grad in hiša.

Basen.

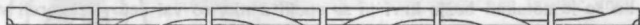
rad se je dvigal na holmu in je prezirno gledal v dolino, kjer je stala preprosta hiša. V gradu je prebivala megočna gospoda, v hiši pa so stanovali kmetiški ljudje. Grajski so živeli ob tem, kar je bilo zakladov in bogastva v ponosnem poslopju, ljudje v hiši pa so se preživljali ob delu svojih rok.

»Kaj boš ti, raztrgana bajta!« je grad oholo klical hiši. »Saj ne zaslužiš niti imena človeškega bivališča! Poglej mene in moje veličastvo in moj sijaj! Pojdi mi spoti, da ne vidim tvojega beraštva!«

Hiša, važena skromnost, je molčala in si je mislila, da poje vsak ptič s svojim kljunom — kakor pač ve in zna.

Bežala so leta. Prišli so drugačni časi in drugačne zahteve. Grad je porabil, kar je imel nakupičenega v svojih shrambah in zakladnicah. Njegovi stanovalci so se izselili in pomrli. Zidovje je začelo razpadati in se rušiti. Grad je razvalina, ki zapuščena sameva na holmu. Le sove, netopirji in kače domujejo tam.

V hiši pa je rod za rodom delal in se trudil in živel časom in razmeram primerno. Popravljaj in čuval je svoj ljubi dom, kakor so zahtevale potrebe in dopuščala sredstva. Zadovoljni, veseli ljudje prebivajo pod prijazno domačo streho. Plodno polje se širi okrog, sadno drevje cvete in zori leto za letom. Tožno se ozirajo razvaline, na hišo, ki stoji na trdnem temelju in se dviga v blaginji...

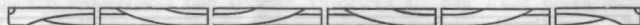
Moj pokoj.

*Od jutra do večera
noči se veselim,
ko na ležišču svojem
sladak pokoj dobim.*

*Ko truden ves v molitvi
si iščem pomoči,
se zdi mi, da pri mojem
ležišču Jezus bdi.*

*Kako bo, bratje moji,
takrat šele lepó,
ko k večnemu počitku
zapre se mi oko!...*

Janko Leban.

PETER PETROVIČ:

Zakaj so rože rdeče?

Legenda.

o je bil Jezus še čisto majhen, so imele rože — tudi vrtnice imenovane — bele cvetove: lepo jih je bilo gledati, toda vonjati se jih ni izplačalo, ker niso imele nobenega vonja. Ampak trne so že imele — da, bodeče trne, ki so lahko ranili tudi do krvi!

Jezušček je rad bival pod milim nebom — prohajal je najrajši tam, koder je bilo dosti zelenja in cvetja.

Nekoč pride do rožnega grma, ki je bil poln, prepoln belih cvetov. Luč je šla pred Jezuščkom, luč je šla za njim, in takoj se je zazdelo rožnemu grmu: Gospod prihaja!

In ker je tedaj zapihljala ljuba sapica, so se zamajale bele rože, da je bilo res videti, kakor bi se priklanjale pred njim in mu ljubeznivo klicale: »Pozdravljen, ki se nam bližaš!«

In Jezušček pride do rožnega grma, postoji in ga ogleduje. In gleda lepe bele cvetove, tako vabljive in nežne, očem drage, srcu mile. In prime vejico s cvetom, da si jo približa k obrazu in da povonja belo rožo. A v tistem hipu, ko prime vejico, ga tudi že rani bodeči trn, da mu iz rane na prstu priteče kaplja krvi. In kaplja krvi pade, pade na tla.

Cvetovi pa, tako beli in lepi, ki jim je bilo žal kaplje Jezusove krvi, se zganejo vsi in se sklonijo do tal, da z njih posrkajo kapljo krvi in da se ne poizgubi v črni zemlji. Vsi cvetovi pa niso mogli do ene same kaplje, le en cvet je prišel prav do nje in jo sprejel vase. In v tistem hipu, ko se je dotaknil božje krvi in se spojil z njo, so vsi cvetovi zagoreli v krvavi barvi in so zadehteli tako lepo, kakor dehti samo rdeča roža še današnji dan!

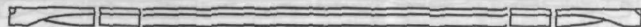

Nezvesti prijatelji.

Podganam ta lastnost je dana,
da ladjo brzo zapusté,
ko razbesnela moč orkana
potaplja v širno jo morjé.

Tako prijatelji, prej vneti,
hitijo nagloma od nas,
ko sreča mila več ne sveti,
prijazni skrrije nam obraz . . .

Janko Leban.

Bob in Tedi, dva neugnanca.

Po John Habbertonovi knjigi „Helenina otročička“ po svoje pripoveduje

dr. Ivo Šorli.

(Dalje.)

XII. poglavje.

POJ, UJČEK, POJ — NIKAR SE NE BOJ!

naslednje jutro je pričel gospod Haro že navsezgodaj sestavljati novi šopek za gospodično Silvijo. In prav Tedi sam ga ji bo moral izročiti, da vsaj nekoliko opere svoj silni greh. — Pred zajtrkom je gospod Haro še posebno toplo priporočil Reziki, naj otroka čim skrbnejše umije in obleče, da mu ne bosta delala sramote. — Tudi mala dva sta se obiska jako veselila in sta bila prav pridna. Pri obedu so se prijateljsko pogovarjali o vsem mogočem, in ujec jima je neprestano zabičeval, kako se morata vesti. — Polagoma pa se je bil Bob tega menda le naveličal; zakaj hipoma je vzdignil svoj krožnik in ga je gledal

od spodaj.

»Oha, poglej, Tedi, tudi tu so pitke!« se je potem zadrł.

»Oha, oha, pitke!« je zatulil tudi Tedi in se je pridružil povzdigovanju.

»Kake pitke?« se je začudil ujec.

»Poglej, ujec! Utakni glavo pod krožnik, pa jih boš videl!« ga je bodril Bob.

Gospod Haro je storil tako in je res videl, da je na dolnji strani krožnika narisana koklja s piščeti. Pa za to toliko vpitja!

Po zajtrku se je Rezika lotila svojega posla in ga je kaj kmalu na splošno zadovoljnost tudi končala. Otročička sta bila zopet prava an-

gelčka. Samo bolj temne barve, ker je gospod Haro dobro vedel, da se beli angeli se drže posebno dolgo. Zdaj je izročil še šopek Tediju, in napravili so se teh par korakov peš na pot.

»Kdo dobi šopek?« je vprašal Bob.

Ujec mu je povedal.

»O, gospodična Silvija? Bravo! O, gospodično Silvijo imam jaz jako rad. Taka je kakor... kakor rumen štrukelj... tako za popapanje!« je vzkliknil Bob.

»O, stjukej za popapanje!« se je pridružil Tedi. Bob pa je povzel:

»O, gospodično Silvijo imam jaz resnično rad. Ti tudi, ujec?«

»Hm...« je zamrmral gospod Haro malo v zadregi. »No, da... tudi jaz... tudi jaz jo jako spoštujem.«

»Kaj je to — spoštujem?« ga je jako zvedavo pogledal Bob.

»No, spoštovati... spoštovati se pravi, da nam je kdo posebno všeč...« je počasi pojasnjeval ujec. »Tako, da bi ga najrajši imeli zmerom pri sebi... tako...«

»I, zdaj že vem!« ga je veselo prekinil Bob. »Spoštovati se pravi ravno toliko, kakor rad imeti — ne, ujec?«

»Bob, poglej tam onega ptiča! Ali ga vidiš?« je vprašal gospod Haro.

»Seveda ga vidim!« je rekel Bob nevoljen. »Ampak ravno toliko je, kakor rad imeti, ne?«

»No, naj bo!« se je zasmejal ujec, in rahla rdečica mu je hušknila čez zagoreli obraz.

Ko so dospeli, je bila gospodična Silvija ravno na vrtu. Tedi ji je z veliko spretnostjo izročil šopek, in gospodična Silvija ga ni mogla prehvaliti. To se pravi, hvalila je vse skupaj: šopek, njegovega ustvaritelja, Tedija in Boba. No, malčka sta kmalu zagledala na bližnjem travniku kosce in sta stekla z glasnim kričanjem tja. Tako je ostal gospod Haro z gospodično sam. Njena mama je prišla samo na kratko pozdravit, ker je imela opravka v kuhinji.

Ali ni še preteklo pet minut, ko so se začele zbirati na vrtu razne gospe in gospodične, ki so bile tu na počitnicah. Vse je očitno mučila radovednost, kak je ta novi gospod iz velikega mesta, in gospod Haro se jim je moral po vrsti predstavljati.

Hipoma je prišel sem s travnika oster krik in za njim Tedijev najstrašnejši jok. Hip pozneje se je prikazal iz grmičevja Bob, ki je bratca ljubeznivo podpiral, kakor da se hoče vsak trenutek zgruditi.

»Kaj pa je?« je vprašal ujec v velikih skrbeh.

»Tedi je ranjen!« je veličastno razglasil Bob.

No, menda res ne bo nič hudega! Zakaj Tedi je držal samo prst v ustih, in drugo telo je bilo videti še celo. Da pa še ni izgubil preveč krvi in moči, se je spoznalo iz njegovega krepkega glasu.

Gospod Haro jima je tekel naproti in je vzel ranjenca na roke. Komaj, da se je na kazalcu desne roke poznala mala praska. Tedi je bil

namreč prijel koso za rezilo, a po sreči na najbolj topem kraju. Seveda pa je imel rano za smrtno in se je težko poslavljal od tega sveta.

»Saj ni nič!« ga je ves nervozen miril ujec. S težavo ga je odtrgal s svojega vratu in mu je položil mal obliž na ranico. Toda Tedi ni prenehal s svojo žalostjo. In z ugašajočim glasom je rekel: »Žapoj, tic: Kaj joka Tedi!«

Gospod Haro je čutil, kako mu je zastalo srce. Poznal je predobro vztrajnost malega mučilca, da bi se bil vdajal resnemu upanju, češ, morda ga pa le še pregovorim, da odneha. Ali položaj je bil tako strašen, da je hotel ipak vse prej poizkusiti. Za Boga — tukaj pred vsemi temi damami naj poje s svojim raztrganim glasom to brezkončno bedasto pesem, on, elegantni velikomestni gospod, on, eden najimenitnejših in najbogatejših trgovcev v deželi!

»Ah, Tedi, kdo bo zdaj pel!« je začel z milo prosečim glasom. »Ali bi ne bilo lepše, da se pomeniva kaj o krvavem Goljatu ali... ali — recimo — o svetem Boštjanu? Privezali so ga, veš, k drevesu in streljali nanj. Kri je tekla po njem...«

»Žapoj: Kaj joka Tedi? Žapoj! Uhu-hu-hu!« ga je prekinil z novim še ljutejšim jokom neusmiljeni ranjenec.

»Kaj hoče dete?« je sočutno vprašala gospodična Silvija. In tudi druge dame so stopile bliže.

»O, nič!« je pojasnil Bob. »Tedi hoče samo, da mu zapoje ujec njegovo pesem. Potem Tedija nič več ne boli.«

»Tak zapojte mu no!« je prigovarjala gospodična Silvija, in gospod Haro je pod njenim pogledom še bolj zardel.

»Ko pa ne znam!« je vzdihnil.

»O, bom pa jaz zopet pomagal! Dajva, ujec Haro!« se je prijazno ponudil mučilčev zaveznik. In že je pel, gospod Haro pa tiho za njim.

»Pa saj ne izgovarjaš besed, ujec Haro!« se je že po prvi kritici ustavil Bob. In resno pristavil: »Veš, tako Tediju nič ne pomaga!«

In Bob je začel zopet od kraja.

»O, usmiljenje!« je vzdihnil nesrečni ujec in je zvesto ponavljal neumne besede, le da ne bo treba več ponavljati.

»Bolj gjašno, bolj gjašno! Na gjaš poj!« je zatulil Tedi in je zacceptal z nožicama.

Gospod Haro je začutil mrzel pot na čelu. In vdano je prepeval za Bobom, kakor je pač vedel in znal. Kolikokrat je videl berače, ki so z žalostnim glasom peli na cerkvenih stopnicah, in on je šel brezsrčno mimo njih ali pa jim je vrgel kak bori krajcar. Odslej bo najmanj desetico! Zakaj poizkusil je, kaj se to pravi: peti — ko bi človek najrajši jokal.

Hvala Bogu! Nazadnje je bilo strašne pesmi konec. Ves bled se je gospod Haro ozrl po poslušalkah. Na vseh obrazih gospá in gospodičen na pol sočuten, na pol škodoželjen ali vsaj hudomušen izraz. Bob se je

ponosno oziral okrog kakor slaven pevec, ki je ravno odpel čudovito težko skladbo, in mu ploska vse gledišče. In nihče ozdravljenih ni še nikoli kazal toliko resnične sreče, kakor naš čudežno ozdravljeni Tedi. Samo ene oči so počivale tako milo na njem, da bi bil gospod Haro od same čiste sreče to zdravilno pesem skoraj na mestu še enkrat od začetka do konca zapel — oči gospodične Silvije!

»No, vidite!« je rekla. »Pa ste se tako branili!«

»Hvala za usmiljenje!« je vzdihnil gospod Haro in je potem vstal, češ, da treba iti. Tega pa gospodična Silvija nikakor ni dopustila. In tudi njena mama je prišla povedat, da je kosilo tudi zanj in mala dva nečaka že pripravljeno. Treba se je bilo vdati. In gospod Haro se morda še nikdar v življenju ni tako rad vdal.

Obedovali so v zeleni utici za hišo. Gospodična Silvija je posadila otroka vsakega na eno stran zraven sebe in jima je sama privezala prtiče pod vrat. Ujec, ki jima je sedel nasproti, jima je pomignil, naj bosta pridna, in Bob mu je pomežiknil, naj se le ničesar ne boji.

Gospodična je malčkoma naplala polna krožnika juhe in je vzela potem ujev krožnik. Gospod Haro pa ga ji ni hotel dati iz rok in ga ji je sam držal nasproti. Zaradi tega je bilo že prepozno, ko je zapazil, da je Tedi z obma ročicama vzdignil svoj krožnik in oa od spodaj ogledoval.

»Vis, Tedi, vis, tu pa ni pitk!« je razočarano vzkliknil in — izlil gospodični Silviji skoro polovico svoje juhe po oblek.

Vse to se je izvršilo tako naglo, da so ostali vsi kar trdi. Gospod Haro se je prijel z obema rokama za glavo. Tedi sam je preplašen izpustil svoj krožnik na mizo, da je še pošteno pljusknilo čez.

Tu se je hipoma gospodična Silvija tako veselo zasmejala, da so se morali smejati tudi drugi. In kar nič ni pustila uju nesrečnega Tedija kregati. Prepovedala je sploti, da še kdo kaj o tem govori, in je znaia res vse tako napraviti, da je bilo kosilo vkljub tej mali nesreči veselo in prijetno.

Šele po končanem obedu se je oprostila in je s svojo popolnoma skvarjeno obleko odšla z mamo v njene sobe, češ, da se morata preobleči. Zdaj je mislil ujec, da bo lahko Tedija pošteno zdelal, Toda mali se je takoj spustil v tak jok, da se je pokazala gori na oknu gospodična, ki je »grdega ujca« prav hudo oštela.

»Vis, vis, tic Hajo, da me ne smes kjegati!« ga je zmagonosno poučil Tedi.

»Seveda, če ti daje gospodična Silvija tako potuho!« je zamrmral osramočen ujec navidezno hud. — Ah, mar je bilo njemu zdaj vse drugo! On je samo čakal, tako težko čakal, kdaj se gospodična vrne.

Res je kmalu stala zopet pred njim. A kaka! Oblekla si je bila namesto prejšnje bele temnomodro obleko. In v njej je bila tako lepa, da je ves presenečen molče strmел vanjo. In ona je morala njegovo občudovanje razumeti, ker ji je ves obrazek občila živa rdečica.

Tu je Tedi ravno začel nekaj čebrnati, in oba sta se obrnila k njemu. Toda ko sta tako stala pred malim modrijanom, se je od zadaj urinil Bob med njiju in se je z važnim pogledom ozrl v gospodično.

»Ti, gospodična Silvija — ali ti že veš, da te ujec Haro spoštuje?« jo je vprašal jako počasi.

»Bob! Ali boš tiho!« je zavpil ujec.

»Kaj, kaj? Da me ujec Haro spoštuje? Le povej in nič se ne boj, saj veš, da tudi Tedija prej nisem pustila kregati!« je silila gospodična z veselim smehom.

»O, jad te ima, jad, tic Hajo, dicna Šivija!« se je oglasil grozni Tedi.

Če bi bil prej Bob na uječev ukaz molčal — zdaj je bilo naravnost potreba govoriti, da popravi očitno zmoto neumnega bratca. In če je ujec zdaj tako divje gledal Tedija, je gledal Tedija in ne njega! In zato je dal nekoliko zbeگان gospodični to-le učeno pojasnilo: »Tedi je še neumen, gospodična Silvija! Spoštovati pravzaprav ni rad imeti; ampak...«

»Bob!« je zopet zavpil gospod Haro, ki je za trenutek že mislil, da hoče nesrečnež svoje prejšnje besede popraviti, a je zdaj videl, da bo najbrže le še več povedal. In Bob se je res prestrašil. Toda gospodična se je nenadoma čudno stresla, je vsa prebledela, da se je malčku v srce zasmilila, je počenila k njemu in ga stisnila k sebi.

»Povej, dete, povej! Nič se ne boj!« je rekla z glasom, ki se je tako tresel, da se je Bobu še bolj zasmilila. In če bi ga imel ujec potem tudi ubiti — on je moral to zlato gospodično Silvijo potolažiti. Saj je bilo videti, da ji gre celo na jok.

»Veš, ljuba gospodična Silvija, ujec Haro je rekel, da te tako spoštuje, da bi te imel najrajši zmerom pri sebi!« ji je povedal na uho, a tako glasno, da je slišal tudi ujec.

Ves pogumen je stopil zdaj tudi Tedi naprej in se je debelo zlagal:

»Da, dicna Šivija — tič Hajo je jekel, da ima te stjasno jad!«

Gospodična je zdaj hitro vstala. In potem sta otroka videla, da je naglo stopil ujec k njej in da ji je rekel: »Gospodična Silvija! Zdaj ne pomaga nič več tajiti. Norci in otroci govorijo resnico! O, ali dolgo, dolgo, Silvija, sem nosil to resnico sam v sebi. Če jo zdaj govorijo celo že otroci, je znamenje, da je bilo srce preveč polno, in da je prišlo takorekoč že čez.«

»A da, kakor prej Tedijeva juha!« se je oglasil Bob, ki se mu je zdelo res neumno, da bi ujec zdaj o tem tako dolgo sam govoril, ko prej njima ni pustil niti začeti.

Toda — čudno! Ujec in gospodična ga menda še slišala nista! Z velikim začudenjem je opazil, kako je ujec prijel gospodično za obe roki in kako je ona z mokrimi očmi pogledala vanj.

»Oha, oha!« se je tu veselo zadril Tedi. »Vis, Bob — tudi dicna Šivija ima tica jada!«

Kar se je zdaj zgodilo, je Boba močno užalostilo. Zakaj gospodična je Tedija na te njegove čenčaste besede prijela z obema rokama, ga vzdignila visoko k sebi in ga je z vso močjo poljubljala. In zraven se je smejala in smejala in je ves čas govorila: »Da, da, angelček moj! Tudi teta — zdaj tvoja teta Silvijja in nič več dicna Silvijja — tudi ta tvoja tetka ima zlatega ujčka strašno rada. In Tebe tudi, zlatek moj! In tebe tudi, tebe tudi seveda, moj zlati Bobek!«

»No, hvala Bogu! Vendar sem tudi jaz zlat!« si je mislil Bob, ko je tudi on zletel novi tetki v naročje, in ga je poljubljala, da je že skoro bolelo.

»In ždaj daj poljubček tudi icu!« je ukazal Tedi teti.

»Drugič, drugič!« se je ona zasmejala zopet vsa rdeča in je prijela ujca samo za obe roki.

Še nekaj je povedal ujec novi tetki čisto na uho, potem se je obrnil k nečakoma in je rekel: »Zdaj pa gremo, otroka! Zahvalita se lepo gospodični Silvijji — a da, tetki! In recita ji, da pridem jutri točno ob treh z vozom ponjo. In gospé mami naj v nas vseh imenu poljubi roko!«

»Kje pa je gospa mama?« je vprašal Bob.

»Malo spančkat je šla, ker jo glava boli,« je ljubeznivo pojasnila gospodična.

»Ni čuda, po slabi tovarišiji rada glava boli!« se je zasmejal ujec Haro in je pogledal Boba in Tedija.

»Le ne nobene žal besede več mojima angelčkoma!« je požugala gospodična ujcu na veliko zadovoljnost nečakov, ki ju je tetka ves čas tako lepo branila.

Ko so bili že zunaj, je rekel ujec Haro: »Bob! Tedi! Kaj hočeta, da vama kupim?«

»Bonbone!« sta bila dva odgovora obenem.

»Več, več!« je silil ujec.

»Knjigo s slikami!«

»Še več, veliko več!«

»I, pa naj bo še kozel in voziček zraven!« je menil Bob, ki si je bil to že davno želel, a si doslej niti papačka ni upal prositi. »Kaj pa le ima hipoma ta ujec Haro, da je tako radodaren?« si je mislil.

»Bravo, Bob! Tudi kozla z vozom dobiš!« je obečal ujec in je zopet oba poljubil.

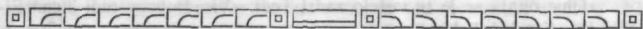
»Ti, tic — aji si ti pehajen?« je vprašal Tedi, da se pokaže vsaj malo ljubeznivega za toliko ujčevo ljubeznivost.

»Prehlajen? Zakaj?« se je začudil ta.

»Ke si pjej tako govojl z dicno Sivijo!« je menil malček.

Ah, zlatek še ni vedel, da se človeku glas tako izpremeni tudi tedaj, če je posebno srečen ali nesrečen!

(Dalje.)

Domovina.

Isto se nebo razpenja,
zvezdic lesketa;
isto solnce, vir življenja,
sije mi z neba . . .

Ista pomlad, isto cvetje,
isto drobnih ptičic petje —
vendar v srca dnu
sreče ni in ni miru . . .
Domovina, domovina,

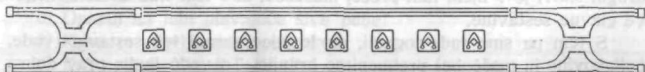
misel moja ti edina
Duh mi z zemlje tuje
daleč k tebi le potuje:
čez vrhove brez zaprek,
čez valove silnih rek
vrže se z močjo valov,
zabuči z močjo lesov:
Zdravo, zdravo, ti edina,
misel misli: domovina!

Fran Žgur.

Fran Vončina,

učitelj v Žireh nad Idrijo,
padel junaške smrti na
ruskem bojišču.

STRIC PAVEL:

Z delom se učimo.

(Dalje.)

Odgovori o jajcu:

Na podolž prerezanem, v trdo kuhanem jajcu prav lahko določimo njegove dele. Zunaj ga zastira trda lupina, pod njo je še tanka kožica, bela trda snov je beljak, v katerem tiči bolj ali manj okrogli rumenjaki. — Pomenimo se o posameznih delih, kakor so nam jih pokazali poizkusi!

a) O lupini pravimo, da je apnenasta. Spoznali smo, da je resnica, zakaj ko smo ulili nanjo žvepleno kislino, so se napravili mehurčki, kakor se nam je zgodilo, ko smo polili kos apnenca. A vemo o lupini še več; v kozarcu vode so se napravili na površju jajčne lupine mali mehurčki, ki niso bili nič drugega kakor zrak ki se je morala umikati iz jajca vodi, ki je silila vanje. V jajcu, da je bil zrak? Bil, bil — in na prerezanem, v trdo kuhanem jajcu smo našli tudi prostor njegovega bivanja: beljak se odzunaj ni lupine tako trdo tiščal, našli smo vanj globoko vdolbino, kjer je bil zrak. »A voda ga je pregnala?« vprašujete. Ravno voda in silila je v jajce skozi luknjice v lupini. Ne verjamete? No, dobro! Saj jih poznate velikonočne pisanke ali pirhe — mati jih da v rdečo prežiljko, raztopljeno v vodi, a barva se ni prijela jajca le odzunaj; ko ste pisanko olupili, je bila lupina tudi znotraj rdečepikčasta. Prežiljka je zlezla skozi luknjice v lupini za lupino samo. O važnosti teh luknjic govorimo še pozneje; omeniti moramo le še, da pa zastira popolnoma beljak spodnja tanka kožica, ki je tako gosta, da spušča pot le zraku. (Seveda se drugih plinov tudi ne more ubraniti).

b) Obrnimo se k beljaku! Ko smo ga segrevali, nam je skrknil; na zraku pa, kjer je voda izhlapela, nam je ostala le steklenasta snov beljakovina, ki je bila vzrok skrknjenju v toploti. Taka je namreč njena lastnost. O njej sami pa povejmo, da tvorijo vse beljakovine glavni del živalskega in rastlinskega trupla in da so torej tudi za vsako truplo preimeditno hranilo.

c) Kakor beljak je skrknil v toploti tudi rumenjaki, kar nam kaže zopet na to, da se nahaja beljakovina tudi v njem, a vendar je ni toliko kot v beljaku, kjer smo dognali le njo in vodo. Poizkusa gin h sta nam povedala s tem, da je srebro počrnilo v obeh slučajih, kar se zgodi pri žveplu, da smemo sklepati nanje tudi v rumenjaku. Poleg še nekaterih drugih snovi je v njem tudi precej maščobe, in s tem smo določili njegove glavne sestavine.

S tem pa smo tudi dognali, da je jajce zaradi teh sestavin (vode, beljakovine in maščobe) preimeditno hranilo. To vedó ljudje prav dobro

in Vam, dragi moji, Vaša mamica gotovo privošči dobro jajčno jed, prirejeno tako ali tako, kadar vidi, da je treba Vašemu truplu še prav posebno dosti redilnih snovi.

Skoro da mi ni treba praviti, odkod da dobivamo jajca. Največ rabimo kurja, a ne zametujemo prav nič ne račjih ne gosjih. Kot posebna dobrota se uživajo pribina jajca (od ptiča »priba« ali »vivek«), jajca ribe jesetra pa prihajajo naprodaj pod imenom »kaviar«.

Kakor pa si radi privoščimo vse te jedi s slastnim pečenjakom vred, vendar ne bomo mislili, da nesejo kure, race, gosi in vsi drugi jajca kar nam v hrano. Že to, da se ne menimo, da bi uživali jajca vseh ostalih ptic, rib, žuželk in še mnogo, mnogo drugih raznovrstnih živali, nam pripoveduje, da imajo vsa ta izležena jajca v narodi svoj posebni namen. Ne motimo se; saj vemo, da nasadi gospodinja, ki hoče dobiti piščance, koklji jajca, iz katerih se izvale v treh tednih piške. Vsa jajca so izležena zato, da pridejo iz njih na svet mlade živalce, in vsa hranila so nakopičena v njih le zato, da se pita z njimi živalca, preden odpre lupino in pride na svetlo.

Zdaj nam bo pa tudi jasno, kakšen pomen imajo luknjice v lupini: mlada živalca v lupini potrebuje zraka in skozi te prihaja do njih od zunaj. Če pa hočemo mi jajca hraniti, so nam docela odveč, zakaj z zrakom prihajajo v jajce tudi snovi, ki povzročajo gnilobo. Da se to prepreči, je treba luknjice zadelati, kar se zgodi lahko na različne načine.

VIII. Poizkusi o mesu:

Ker imajo naslednji poizkusi namen spoznavanja, kaj je meso in kako se pripravlja za uživanje, jih razdelimo na dva dela: A. poizkuse o mesu, B. opazovanja pri pripravi.

A. a) Košček sirove puste (róde) govedine namakaj 24 ur v alkoholu ter loči potem na njem mišice in vlakna, t. j. po nitkah, ki jih vidiš.

b) Oglej si te, kolikor moreš s prostim očesom ali, če mogoče, s povečevalnim steklom!

c) Drobnno seseklano pusto govedino polij z malo mrzle vode, deni namočeno meso v cunjico, precejaj in opazuj, kaj ti je ostalo!

č) Pristavi košček puste govedine v mrzli vodi k ognju in opazuj, kaj se godi!

d) Tekočino, dobljeno pri c), počasi segrevaj in jo kuhano ter ohlajeno preredi!

B. a) Oglej si meso raznih živali!

b) Opazuj: 1. kako mati meso pere; 2. kako ga seklja; 3. kako ga pristavlja za juho!

c) Opazuj na juhi plavajoče sive pene!

č) Kako pripravlja mati pečenko?

d) Kako pripravlja divjačino?

e) Kako pripravlja ribe?

(Dalje.)

FERDO PL. KLEINMAYR:

Stipe Ferluga.

troci, letos je dovršil velik vaš prijatelj delo svojega življenja. Sedemintrideset let je dan za dnem vestno stopal v vašo sredo, sedemintrideset dolgih let je dan za dnem, uro za uro učil pridne in poredne dečke in deklice, vedno enako ljubezniv, vedno enako potrpežljiv. Po tako dolgem in težkem delu mu vsi, ki smo ga poznali ali prvič čujemo o njem, pač privoščimo zasluženi počitek.

Rojen je bil Stipe Ferluga 12. decembra 1859. na Greti pri Trstu. Vpisali so ga v šolo, ko je bil že deset let star. Tretji in četrti razred je — sirota — dovršil v tržaški sirotišnici. Ker je bil mladi Stipe bistre glave, so ga dali v italijansko realko v Trstu, kjer je dovršil prvi razred, a leta 1873. se vpiše v slovensko učiteljsče v Kopru in leta 1879. postane slovenski učitelj. Pred svojim desetim letom tedaj ni užival šolskega pouka, pač pa je moral kakor kovaški učenec prenesti marsikatero bridko.

Svojo učiteljsko službo je nastopil na Opčinah, v mični vasi blizu Trsta. Tu je služboval od začetka kakor učitelj, pozneje kakor šolski vodja petrazrednice celih 37 let. Letos je stopil v pokoj.

Stipe Ferluga ni vzgajal mladine le v šoli, temveč tudi izven nje, posebno v pevskem društvu »Zvonu«, ki mu je bil dolgoletni pevovodja. Tudi je sam skladal pesemce, ki so jih peli širom tržaškega ozemlja.

V časih, ko je Ferluga služboval, se ni godilo nič kaj dobro slovenskim učiteljem na Tržaškem, ki niso hoteli zatajiti svoje ljubezni do materinega slovenskega jezika. Tržaški magistrat, ki so v njem gospodovali zagrizeni italijanski gospodje, je hudo preganjal take učitelje. Med temi je bil tudi naš Ferluga, značajan mož, ki hinavstva ni poznal. Zato je tudi mnogo pretrpel, ali s svojo vztrajnostjo je priboril sebi in svojim tovarišem marsikatero zmago. Zato so ga tovariši učitelji cenili in spoštovali; dolgo let je bil Stipe Ferluga predsednik Tržaškega učiteljskega društva. Cenilo je pa tudi tržaško slovensko ljudstvo značajnega moža in je Ferlugo leta 1909. prvič, leta 1913. pa drugič izvolilo za svojega deželnega poslanca.

Bil je Stipe Ferluga tudi dober govornik, ki je nešteto krat govoril pri raznih prilikah. Imel je lep, močan glas, in često je ganil svoje poslušalce. Govoril pa je vedno le to, kar je nosil v srcu.

Tudi mnogo je pisal Ferluga, posebno obilo šaljivega.*) Ferlugovo življenje je bilo torej nasičeno z delom. V delu je našel svoje veselje in razvedrilo za stotero skrbi. Zato mu privoščimo dolgoleten počitek mi vsi, ki smo dobrega moža poznali ali ki smo danes prvič čuli o njem.

) Stipe Ferluga je napisal za naš list lepo črtico »Človek — živali«. (Glej fl. letnik Z vončka, stran 7!)

Feruzzi

Tonček bi se rad naučil peti.

Čuj, ptičica poje in žvrgoli,
da srce se radosti topi,
in pesem glasi se tako lepó —
le zlate strune pojó tako . . .

In Tonček posluša, posluša strmeč
in željo dvigne hrepeneč:

„Nauči me, ptička, pesmi teh,
ki v njih je veselje, vrisk in smeh!“

In ptičica poje in žvrgoli,
in pesem Tončku v srce leti,
in solnce se nagne v zapadno stran,
in Tonček gre spat v svoj tihi stan.

In sanje lepe, prelepe dospó
in Tončku gibke peruti priprnó,
visoko se dvigne kot angelček zal
veseli deček od zemeljskih tal.

Iz srca pa mu pesem kipi,
prelepa tako, da ves svet strmi,
strmi in hrepeni za njim:
„Naj s tabo pojem, s teboj letim!“

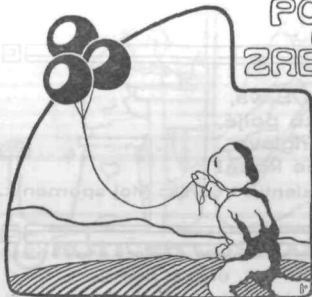
In solnce se bliska, in pesmi tekó,
njih kras je vez med nebom, zemljó,
njih kras preganja toge vse
in dviga, tolaži uboge vse!

Ko Tonček je dosti veselja razlil,
na dom se je spustil lahkotnih kril,
in v sobo je planil jutranji svit —
pa šel je nezgodnik dečka zbudit.

Kje spev je iz lepih, prelepih sanj?
Napeva Tonček ne pomni več zanj!
Le ptičica drobna, le ta ga zna,
pa v last ga nikomur, nikomur ne da!

E. Gangl.

POUK IN ZABAVA

Zastavica v podobah.

Priobčil *Fr. Petrič*.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev besedne uganke v 10. številki.

Oreh.

Prav so jo rešili: Marija in Jakica Ganglovi, učenki v Idriji; Tilka in Božena Jelenc v Kandiji; Vladko Kukovec, učenec v Ljutomeru; Slavoj Jenko, Ljubljana; Gabriela Herzog, učenka VI. razr., pri Sv. Križu pri Ljutomeru; Janez Gradišnik, učenec v Račah pri Mariboru; Mitri Skok v Domžalah; Viljem Ogorelec pri Sv. Barbari v Halozah; Milan Rode, učenec IV. razr. IV. mestne deške ljudske šole v Ljubljani; Minka Suhadolnik, učenka ponavljalne šole v Preserju.

Za 10. številko Zvončka prepozno prijavljeni rešilci zastavice v podobah v 9. številki Zvončka: Divica in Zdenka Medica v Ljubljani; Stanislava Logar, priv. II. gimn. razr. v Kranju.

Besedna uganka.

Priobčil *Janko Traun*.

Znana vam je božja pot,
a ime ji uganite!
Pa le a ji odstranite,
luko v Avstriji dobite,
ki vam v svet odpira pot.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Redila me Sava,
Ljubljansko poljé,
navdale Triglava
me snežne kopé!

Valentin Vodnik: Moj spomenik.

Sto milijard.

Sto milijard je veljala doslej sedanja vojna. To je tako velika vsota, da si je ni moči predstavljati, zato je prišlo nekemu švedskemu listu na misel, katere in kake prosvetne vrednote bi se dale s pomočjo te velikanske vsote ustvariti. Za 100 milijard bi se dalo napraviti sledeče: 12.000 šol po 1.000.000 mark; 500 otroških domov po 1.500.000; 1000 bolnišnic po 800.000; 2000 visokih šol po 1.200.000; 50 vseučilišč po 5 milijonov; 3000 javnih knjižnic po 600.000; 200 muzejev po 3.000.000; 3.000.000 starostnih zavarovalnin po 1000; 500 ubožnic po 300.000; 500 prenočišč po 800.000; 1000 domov za okrepitev po 3.000.000; 2000 ljudskih šol po 50.000; 500 zavetišč po 1.500.000; 5000 brezalkoholnih gostilnic po 100.000; 2000 javnih nasadov po 800.000; 80.000 hiš s šestimi sobami, kopalnico in dvoriščem po 14.000; 1500 kopališč in pralnic po 500.000; 800 gozdnih naselbin s 1000 hišami po 30.000; 1.000.000 poletnih hiš po 800; 2000 gledališč po 4.000.000; 5000 dvoran za predavanja po 1.000.000; 1000 otroških zavetišč po 500.000; 5000 tehničnih šol po 4.000.000; 5000 šol za šivanje in gospodinjstvo po 1.000.000; 10.000 igraliških prostorov po 25.000; 500.000 kmetijskih strojev po 680; 1.000.000 glav živine po 500 in 300.000 kmetij po 10.000 mark. (Marka = 1:20 K.)

S krogljo v srce zadet — ostal živ.

V mesecu avgustu lanskega leta je bil na soški fronti zadet v srce italijanski vojak Jakob Dodolo. Zdravnikom se je posrečilo odstraniti krogljo iz srca, in vojak je odšel v svoj domači kraj, kjer je živel še precej zdrav tja do meseca avgusta tega leta, torej skoro eno celo leto. Le zaradi lastne nepredvidnosti si je nakopal bolezen, ki ga je spravila pod grudo. Vojakovo truplo so raztelesili ter našli v srcu krogljo, ki se je v srce že skoro zarasla. Zdravniki so dognali, da bi bil vojak s krogljo v srcu lahko živel še mnogo let.

Obraz iz aluminija.

Ameriški zdravnik dr. Crile je nedavno obiskal francoski vojni zavod za obrazno kirurgijo blizu Bordeauxa. Tam je videl ozdravljenega vojaka, krepkega mladega moža, ki mu so bili granatni drobcí skoraj popolnoma odtrgali desno stran obraza pod očesom: dele nosu, lice in uho popolnoma, ravno tako velike dele zgornje čeljusti, celo spodnjo čeljust in vse spodnje zobe. Zdravniki so mu z veliko umetnostjo nadomestili raztrgane dele obraza. Kostí so deloma porabili ranjenčeve, v glavnem jih pa nadomestili z veleumetnim ogrodjem iz aluminija; tako celo spodnjo čeljust in zobovje. Seveda mora biti ogrodje dovolj močno, da ob znatnem pritisku, ki ga povzroča zvečenje, ne izgubi oblike. Ogrodje je potem prevlečeno z vosku podobno tvarino, na zunanji strani so pa manjkaajoče dele obraza pokrili s kožo, ki so jo z drugih delov telesa prenesli na obraz. Seveda pa ni bilo mogoče v ustih nadomestiti sluznic. A vsekakor je uspeh občudovanja vreden spričo strašnega spačenja, ki ga je povzročila poškodba.

Legenda o koncu vojne.

Po časopisu „Nizogorodskij Listek“ razglaša „Nowa Reforma“ to legendo o koncu vojne: Živela je kmetiška rodovina: oče, mati in sinček. Nedavno je sinček zasnul in je spal tri dni. Starši so sinka že objokovali, misleč, da je umrl. Toda četrtega dne se prebudi. Nenavadni dogodek je privabil v hišo pol vasi. Ljudje so otroka izpraševali, kaj se mu je sanjalo v tako dolgem spanju. Otrok ni hotel v začetku ničesar povedati, boječ se, da umrje. Končno se je le vdal povpraševanju in je povedal to-le: Prišel je k meni sivolas starček, oblečen kakor menih ter mi je rekel: „Ko se prebudiš, povej ljudem, da preneha na dan sv. Kozme in Damiana teči ljudska kri!“ Po teh besedah je starček izginil, a jaz sem se prebudit. — Katerega leta bo ta srečni godovni dan sv. Kozme in Damiana, tega starček — žal — dečku ni povedal. Pa čakajmo! —

KOTIČEK GOSPODA DOROPOLJSKEGA

Dragi gospod!

Rad bi vedel, kako daleč so zvezde in katero morje je najgloblje? Prosim Vas, povejte mi to, če Vam je znano!

S prijaznim pozdravom ostajam
Vaš vdani

Milan Prevec
v Škalah.

Odgovor:

Ljubi Milan!

Šmentana reč — dobro si me potipal! Čudno, da še ne vprašaš, koliko let, mesecev, dni in ur boš star! — No, v učeniških knjigah — ki sem jih moral vzeti na pomoč, da morem zadostiti Tvoji radovednosti — berem to-le: 1. Kako daleč so zvezde? Zrakoplovec, ki preleti 28 metrov v sekundi, bi priletel po petmesečnem neprestanem letu na mesec, dočim bi rabil na večernico 5800 let. Ako bi hotel posetiti zlato sonce, bi moral leteti najmanj sedemnajsttisoč let. Svetlobni žarek ob hitrosti 30.000 metrov v sekundi bi prišel na sonce že v 8 in pol minute, na mesec že v 1¼ sekunde, v 4 urah na Neptun, ki je najbolj oddaljen planet od nas, ali šele čez 10.000 let na najskrajnejšo zvezdo Rimske ceste. Granata, izstreljena iz topa, bi zadela to zvezdo v Rimski cesti čez 3 do 4 milijarde let, na sonce bi padla čez 5 let, na mesec čez polpeti dan. Iz navedenih podatkov si je mogoče ustvariti približno sodbo, kako velikanske razdalje so v vsemirju. — 2. Katero morje je najgloblje? S tem vprašanjem se je dolgo pečal učeni svet, preden so dognali resnico. Danes je toliko gotovo, da ima največjo globino Veliki (Tih) ocean, ki meri na nekaterih mestih čez 8600 metrov; za njim pridejo na vrsto: Atlantski ocean, ki je globok čez 8340 metrov, Indijski ocean (6205 metrov), Severno ledeno morje (4845 metrov), Južno ledeno morje (3612 metrov), Sredozemsko morje (2000 metrov), Črno morje (2000 metrov), Egejsko morje (1000 metrov), Adrijansko morje (1000 metrov), Baltiško morje (400 metrov) in Severno morje (200 metrov). — Ti mi pa povej, kako visok je hrib Tičekaček in kako globoko je jezero aZibžaba, oba v deželi Pihpuh!

Cenjeni g. Doropoljski!

Ne ujezite se, če Vam zopet pišem. Z veseljem Vam naznanjam, da je prišel starejši brat podčastnik na 4 dnevni dopust. On je odlikovan, ker se je dostojno vedel proti južnemu sovražniku. Ob trgatvi pride mogoče oče na dopust. To nam bo veselo! Če privolite, Vam pošljem v kratkem času fotografijo od očeta in bratov vojakov.

Srčno Vas pozdravlja

Viljem Ogorelec
pri Sv. Barbari v Halozah.

Odgovor:

Ljubi Viljem!

Verjamem Ti, da si mi z veseljem poslal poročilo o dopustu starejšega brata. Dopust je bil sicer kratek, toda domovina rabi sedaj svoje junake v vojni službi. Ali je prišel tudi oče na dopust? Kako ga je preživel doma? In kako je uspela trgatva? Iz stavljenih vprašanj lahko razvidiš, da mi je všeč, ako se večkrat oglasiš. Fotografijo očeta in bratov mi le pošlji, da Tvoje najdražje pokažem svojim kotičkarjem!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Danes Vam prvič pišem pismo. Naznanjam Vam, da hodim v šesti razred v Sp. Šiško. Za razrednika imam gospoda Ivana Petriča. V šoli se učimo mnogo koristnega za življenje. Nemščina mi gre bolj težko. Pa sčasoma se je bom že privadil. Najrajši se učim zgodovine in zemljepisja. Zgodovina je lep predmet. Iz čitanke se učimo mnogo lepih povesti, basni in pesmi. Moj oče dela pri gospodu Vodniku v Ljubljani, mati pa gospodinji doma. Doma pomagam materi pri delu.

Z odličnim spoštovanjem

Leopold Bonča,
učenec VI. razreda v Sp. Šiški.

Odgovor:

Ljubi Leopold!

Zgodovina je res lep prmet. Iz nje se učimo spoznavati dejanja idennehanja vsega

človeštva. To, kar beremo in čujemo lepega, si prisvojimo sami, a kar je grdega, tega se ogibljimo! Predvsem se pa učimo iz zgodovine ljubezni do naroda in domovine, ki bodi požrtvovalna in nesebična! Tako moramo posebno Slovenci ljubiti svoj narod in svojo domovino, da se dvigneta v mogočnosti in slavi! Kakšna je bila doslej naša zgodovina? Pesnik Simon Jenko pravi:

Bridka žalost me prešine,
ko se spomnim domovine,
vsemu svetu nepoznane,
od nikogar spoštovane!

Zato pa je dolžnost vseh zavednih Slovencev, da smo edini v ljubezni do svoje domovine, da delamo zanjo in ji služimo s čistimi nameni — kakor to delajo sedaj naši slovenski junaki na bojnih poljanah! Potem se uresničijo besede Simona Gregorčiča, ki pravi:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prah teptan!
Pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je vstajena dan!

Dragi gospod Doropoljski!

Pišem Vam že drugo pismo. Tukaj naj Vam popišem svoje življenje v letošnji pomladi! Imel sem se dobro, samo draginja je že pritiskala. Pomladansko solnce je pripekalo. Travniki in gozdovi so ozeleneli. Drobni ptički so nas razveseljevali z lepim petjem. Večkrat sem zahajal v zeleni gozd. Tudi svoje prijatelje sem vabil, da so šli z menoj in se tam zabavali. Tako je minil dan. Ko se je mračilo, smo se vrnili veseli domov. — Po večerji grem k počitku. Zjutraj vstanem, se umijem, zajtrkujem in odidem v šolo. Tako mine dan za dnevom. In tako pretečejo dnevi mladosti. Tudi Vi mi odpišite, kako se kaj imate.

Pozdravlja Vas Vaš prijatelj

Ivan Germek,
učenc VI. raz. v Sp. Šiški.

Odgovor:

Ljubi Ivan!

Tudi naša narodna pesem lepo opisuje pomlad, rekoč:

Lepa si, pomlad zelena,
vsa lepo si razcvetena!

Ali pa tako:

Priroda je spala,
pa zopet je vstala,
in prišla je zala
pa ljuba pomlad.

Okrog veselice
nam delajo ptice,
in mlade cvetice
olepšajo vse!

In še naprej:

Gozdič je že zelen,
travnik je razcveten,
ptički pod nebom
veselo pojo!

In tako dalje . . . Slovenci imamo mnogo pesmi, ki opisujejo lepoto pomladi. Tem veselim glasom se pa časih pridružujejo tudi žalostni; n. pr.:

Ko se drevje ozelenjuje,
fantom že napoveduje,
da je prišel tisti čas,
ko jih kliče vojne glas.

Bobni bodo ropotali,
nam krvavo pot kazali;
takrat, ti moj dragi dom,
zadnjič nate mislil bom!

Vse te in enake pesmi nam pričajo, da Slovenec rad prepeva ob veselih in žalostnih prilikah; pesem mu je spremljevalka od zibel do groba. Tudi Tebi naj bo!

Kotičkove risbe.

A. F.: Iz tujine